

OCHRANA OBYVATELSTVA NARUBY

POPULATION PROTECTION UPSIDE-DOWN

František KOVÁŘÍK
frantisek.kovarik@ioolb.izscr.cz

Abstract

The paper evaluates and prognosticates possible future development of population protection in the Czech Republic in response to the situation development in the world. It deals with the development of the society with a view to critical infrastructure.

Key words

Population Protection, Education, Critical Infrastructure.

1 Úvod

Ochrana obyvatelstva, dvě slova, která si před sebe musí postavit každá rozumná civilizace s cílem jejich trvalého naplňování. V sousloví je ukryt klíč existence živé lidské infrastruktury. Pod pojmem živé myslím trvalý, historicky se stále měnící obsah infrastruktury. Tedy infrastrukturního systému umožňujícího bytí lidstva na všech úrovních jeho komunit. Ochrana obyvatelstva je v obecném principu přijetí existence bezpečného společenství lidí reagujícího s předstihem i v reálném životě na všemožné hrozby a životní úskalí. Lidé spolu komunikují a spolupracují na společném díle svého životního standardu své doby. Aniž by si to uvědomovali, sestavují svou společnou infrastrukturu v hranicích svých schopností a svého poznání. Často za cenu určitých obětí právě pro společnou věc. Ochrana obyvatelstva je nástrojem stability tohoto systému. Fenomén bezpečnosti by měl být řešen komplexně a to na humanistických principech neagresivní, racionální, logické a nezištné, vstřícné etiky sounáležitosti společnosti.

2 Současný stav ochrany obyvatelstva v České republice

Jak je to s ochranou obyvatelstva v České republice? Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky (dále jen HZS ČR), říká mimo jiné v Hlavě I, § 1, článku 2 [1], že HZS ČR se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky plněním a organizováním úkolů ochrany obyvatelstva v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem a jinými právními předpisy. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v § 70 Základní úkoly jednotek požární ochrany [2] říká v odstavci 5, že jednotky požární ochrany plní úkoly na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (dále jen IZS), a o změně některých zákonů stanoví mimo jiné v § 1 působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen "krizové stavy"). Hned v § 2 Vymezení pojmů, pro účely zákona se konstatuje, že ochranou obyvatelstva je myšleno plnění úkolů civilní ochrany, vycházejíc z Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), přijatého v Ženevě dne 8. června 1977 a publikovaného sdělením pod č. 168/1991 Sb. Zákon o IZS upravuje v dalších paragrafech i mnoho dalších ustanovení v souvislosti s ochranou

obyvatelstva týkajících se úlohy složek IZS, ministerstev, orgánů krajů a obcí, právnických osob a podnikajících fyzických osob a fyzických osob.

HZS ČR tedy ze zákona řeší oblast zabezpečení ochrany obyvatelstva v České republice. K tomuto odbornému zaměření je každoročně vyškolen mnoho hasičských specialistů. Existuje poměrně kvalitní právní zázemí pro výkon funkce záchranářů HZS ČR. Jsou pravidelně zpracovávány a aktualizovány koncepce ochrany obyvatelstva [3] v návaznosti na preventivně výchovnou činnost HZS ČR. Lze konstatovat, že aktivity v této specifické oblasti fungují. Tím samozřejmě nelze říci, že by situace nemohla být lepší a i vliv na obyvatelstvo v oblasti ochrany obyvatelstva institucionálně větší a komplexnější. Není potřeba dokazovat účelovými průzkumy, že připravenost obyvatelstva není na přijatelné úrovni. Ochrana obyvatelstva jako specifická bezpečnostní oblast je všeobecně velmi podceňována a běžnými občany ne příliš respektována její vážnost. Na tento fakt poukazuje ve své části 2 Analýza současného stavu Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Ve SWOT analýze je v oblasti slabé zdůrazněno podceňování problematiky ochrany obyvatelstva v části hodnotící síly a věcné prostředky. Dokonce v části hodnotící úkoly ochrany obyvatelstva je zdůrazněno, že „Nízký zájem a podpora problematiky OOB ze strany odborné veřejnosti stojí mimo předmětnou oblast“ je hrozbou!

3 Přirozené mechanismy ochrany jedince

Každý jedinec má v sobě přirozeně nastavené mechanismy sebeochrany. Je tak nastaven genetikou metabolismu a dokonce tento mechanismus funguje i v ochraně vlastní rodiny, svého rodu. Je zajímavé, že když člověk spatří někoho naprosto neznámého, který se ocitne v bezprostředním ohrožení života (utonutí, požár, dopravní nehoda apod.), tak je ochoten někdy až bezmyšlenkovitě nasadit svůj život. Za tento efekt vděčí většina hrdinů svým hormonům. Ty ve vypjatých situacích bleskově mění lidskou psychiku. Ta pak nemusí pracovat na racionální sebeochraně. Na těchto stavech se podílí zejména neuropeptid, hormon oxytocin vylučovaný hypotalamem. O něm je mimo jiné známo, že pozitivně působí na tvorbu pouta k vlastním dětem, romantických vztahů mezi dospělými a důvěry uvnitř společnosti. Nový výzkum nizozemských vědců [13] však došel k poznatku, že oxytocin zajišťuje, že lidstvo své sympatie vyjadřuje vyšší mírou v rámci jednotlivých oddělených etnických skupin. Jinými slovy má vliv na národnostní citění. Jako každý lidský orgán i hormonální projevy lze trénovat a připravovat na jejich využití. Tento proces se nazývá výchova. Výchova je nejúčinnější ve věku, kdy se dítě vyvíjí a poznává svět. Reaguje na chování svých rodičů, učitelů, kamarádů a celé společnosti. Nejpatrnější je tento vliv vidět na sdílení kulturních tradic, v náboženství, v oblékání, ve stravovacích návycích, způsobech bydlení apod. Pokud je dítěti něco od mládí přesvědčivě vštěpováno, pak si toto jako post syndrom přenesení do dospělosti. Pokud zde má své vážné, racionální a logické místo třeba i ochrana obyvatelstva, pak je celoživotně akceptována jako společenská nutnost. A to platí i opačně!

Někdy se lze setkat s názory, že když někdo něco nechce a odmítá to, tak si to nezaslouží. Často se tento názor dotýká právě ochrany obyvatelstva. Samozřejmě je neakceptovatelnou odbornou ješitností.

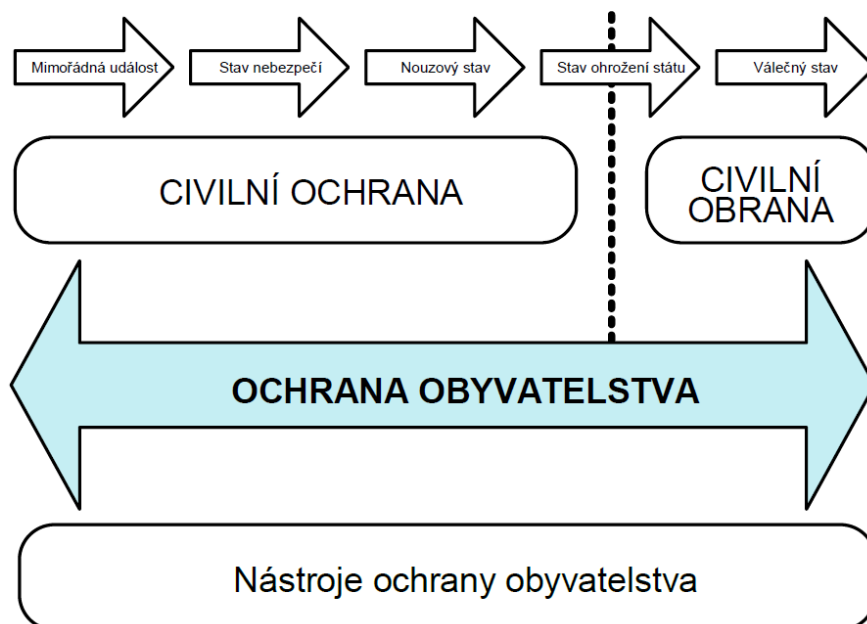
V současnosti se všeobecně vychází z předpokladu, že ochrana obyvatelstva je zejména zabezpečována prostřednictvím státu [4]. Jsou různé dobrovolné spolky a iniciativy, například Klub svazu civilní ochrany ČR, Svaz civilní ochrany České republiky o. s., nebo i Sdružení dobrovolných hasičů Čech a Moravy apod., nicméně se jedná o „kapku v moři“. Tímto nechci vůbec shazovat významnou roli těchto organizací. Jen chci poukázat na nedostatečnost. V praxi se o sebeochranu a bezpečnost 99 % lidí vůbec nezajímá. Příčinou tohoto stavu mimo již konstatovaného je, že v podvědomí obyvatel jsou stále zafixovány o této

oblasti různé mýty a historické zkušenosti přežívající z dob socialismu. Ochrana obyvatelstva je lidmi brána na lehkou váhu nebo i jako zbytečná věc.

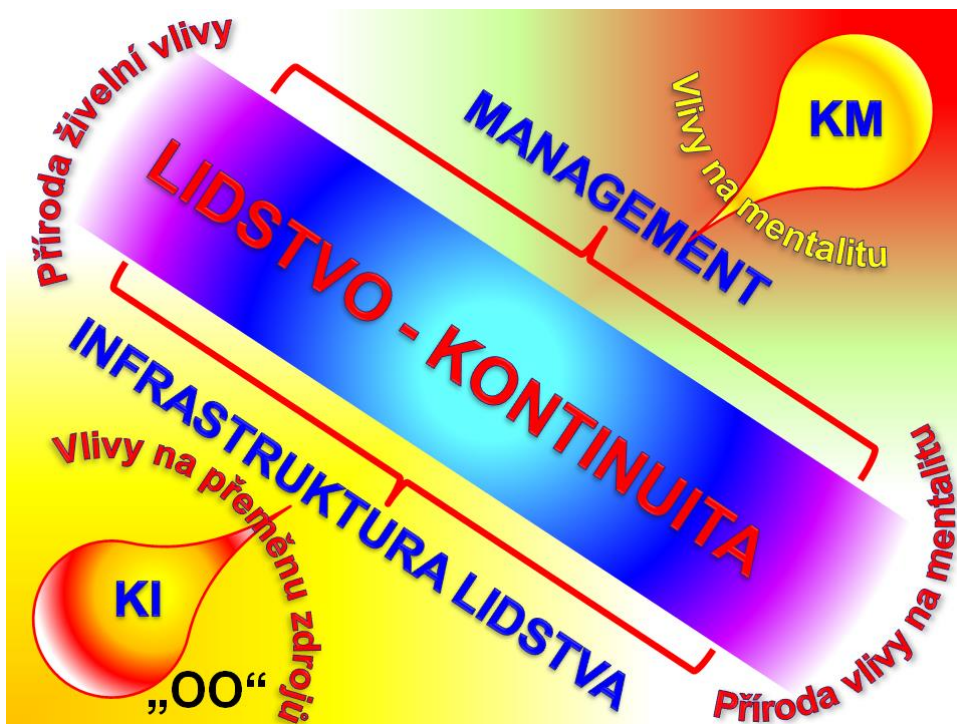
4 Generační rozpory ve vnímání ochrany obyvatelstva

Je patrný významný generační rozpor týkající se historického úpadku připravenosti v civilní ochraně. Pravdou je, že direktiva předchozího režimu dokázala mnoho institucí a především škol a výrobních podniků donutit k aktivní účasti na preventivní připravenosti. Realizačním příkladem byla cvičení civilní ochrany zaměřená na evakuaci obyvatel ukrytím s použitím plynových masek. Na základních a středních školách byl této problematice věnován větší a pravidelný prostor. Civilní ochrana a obrana však byla zpolitizovaným tématem.

Než přejdu k dalšímu, tak předkládám Obr. č. 1 převzatý z poslední Koncepce ochrany obyvatelstva, který vysvětluje rozdíl mezi používanými pojmy „Civilní ochrana“, „Civilní obrana“ a „Ochrana obyvatelstva“. V souvislosti s termínem ochrana obyvatelstva jsem se ve své praxi často setkával s odbornou konfrontací tohoto pojmu s pojmem krizové řízení. Část odborné veřejnosti považovala ochranu obyvatel za součást oblasti krizového řízení a druhá část odborné veřejnosti naopak bojovala za přijetí toho, že krizové řízení je jen apendixem ochrany obyvatelstva. Proto pro doplnění předkládám Obr. č. 2, přinášející možné vyjasnění i do tohoto dilema. Z obrázku je patrné, že ochrana obyvatelstva spadá do oblasti služeb infrastruktury společnosti. Naopak krizové řízení spadá do nástrojů managementu, jako filozofické vědy. Krizové řízení sice může být pojímáno jako služba participující na infrastruktuře, vždy však má úplně jinou systémovou roli než ochrana obyvatelstva. Domnívám se, že není správné hledat vzájemnou funkční nadřazenost jedné oblasti nad druhou. Zkratka KM je v obrázku krizový management, KI je kritická infrastruktura, OO je ochrana obyvatelstva. Další významový obsah Obr. č. 2 nebudu rozvádět, protože nesouvisí s obsahem tohoto článku.

Obr. 1
Vysvětlení odborných pojmů

Obr. 2

Rozdíl mezi ochranou obyvatelstva a krizovým řízením

Navazuji na úvodní teze kapitoly č. 4. Historicky byla předpokladem reálného nebezpečí pro předrevoluční Československo agrese států NATO směrem na socialistický Varšavský pakt. Díky komunistické vládě jako jedné centrální moci Československé socialistické republiky, byly trvale udržovány prostředky individuální ochrany pro většinu obyvatel, udržovaly se protiletadlové kryty a prostředky nouzového přežití. Na údržbu těchto zařízení a věcí byly vynakládány velké finanční částky. V oblasti protichemické ochrany měla Česká republika vždy velkou tradici. Vůči jiným státům světa byla připravenost naší republiky na neobvykle vysoké úrovni. Civilní ochrana byla v Československu od roku 1935 tradičně řízena ministerstvem vnitra. V rámci normalizace však přešla v roce 1976 pod ministerstvo obrany. V roce 1993 zřídilo ministerstvo obrany Hlavní úřad civilní ochrany spadající přímo pod ministra obrany. Usnesením vlády č. 53 z 20. 1. 1999 byla civilní ochrana převedena k 1. 1. 2000 do podřízenosti ministerstva vnitra.

Civilní ochrana byla v komunistickém režimu pojímána jako jeden ze základních sociálních argumentů péče o obyvatelstvo tehdejší komunistickou vládou [5]. Ve jménu politických dogmat však nebyla řešena jen odborná oblast, ale na pozadí dominovala různá restriktivní opatření. Každý větší podnik musel mít svůj vlastní štáb civilní ochrany provázaný na Lidové milice. Postavit se proti tomuto rozhodnutí bylo nemyslitelné. Nicméně z tohoto bývalého stavu se dnešní civilní ochrana ve všech vzpomenutých atributech intenzity jejího prosazování snížila na skomírajících 10 % z dřívějšího stavu. Odpolitizování civilní ochrany bylo po revoluci v roce 1989 pojato euforicky a bezhlavě a mnohá pozitivní opatření nebyla převzata. Byl to ve své době přirozený stav věcí, protože zlikvidováním politického zázemí se

postupně rozpadly všechny řídicí složky na nezbytné odborné torzo. Nakonec zanikly k 31. 12. 1993 štáby civilní obrany na regionálních úrovních a ochrana obyvatelstva se transformovala postupně pod jiný rezort do dnešní podoby. Vlastní fakt megalomanské přípravy na válečnou krizi, která nikdy nenastala, byl tak splněn jen propagandistický účel. Válečná hrozba se snížila v porevolučním citění hrozeb na zanedbatelný scénář. Nastal logický společenský úpadek preventivní role civilní ochrany.

12. března 1999 vstoupila Česká republika do NATO a 1. května 2004 do Evropské unie. Tím se změnila orientace české politické reprezentace. Tato již neměla ochranu obyvatel tak dominantně ve svých volebních prioritách. Nová politická garnitura vznikla z nových demokratických voleb. Do politického vedení se po celé vertikální linii dostali zástupci obyvatel a s tím i výše vzpomínané přístupy k ochraně obyvatelstva. Nově přešla ochrana obyvatelstva pod ministerstvo vnitra do gesce Generálního ředitelství HZS ČR. Hasičský sbor byl do té doby orientován na požární prevenci. Po roce 2000 se však jeho působnost rozšířila obecně na záchranářství a pod jeho křídla se proto nově zahrnuje v návaznosti na legislativu ochrany obyvatel. Společně s tím řešil HZS ČR i oblast havarijního plánování, krizového řízení a civilní nouzovou připravenost. Z české armády přešlo pod působnost HZS ČR 5 záchranných útvarů. Ty byly nasazovány při mimořádných událostech, mezi nimiž dominovaly povodně. Mimo represe a záchranných likvidačních prací se často řešila typická oblast ochrany obyvatelstva, a sice evakuace obyvatel z evakuačních zón do příjmových oblastí.

5 Změna systémového přístupu

S odkazem na výše uvedená fakta nastala doba na změnu systémového přístupu ve vnímání ochrany obyvatelstva. Ta je do určité míry pojmána konstantně více jak 70 let. Pod pojmem konstantně je myšlen obsah tradičních disciplín ochrany obyvatelstva a potažmo civilní ochrany a obrany, jako ukrytí, individuální ochrana, protiradiační, protichemická a biologická ochrana, varování a vyzoomění apod. Tyto obory sice udělaly obrovský technologický krok vpřed, ale i tak by měly být budoucímu obsahu ochrany obyvatelstva spíše významným doplňkem a to zejména na poli výkonu služeb integrovaného záchranného systému ČR.

Za hlavní úkol lze považovat změnu systémového pojetí role ochrany obyvatelstva v prioritách státu ve vazbě na členění hlavních prvků kritické infrastruktury [6]. Na tento moment by mělo navazovat složení vlády České republiky a jejích rezortů. Je nutné, aby v rámci systému hlavních infrastruktur společnosti byla ochrana obyvatelstva začleněna na své vlastní „výsostné“ postavení. Měla by mít své vlastní ministerské a samostatné rezortní zastoupení, i když v jiném a širším bezpečnostním funkčním módu, než je tomu v současnosti.

A proč by tomu tak mělo být? Protože člověk, obyvatelstvo, lidstvo, je tím nejzákladnějším článkem infrastruktury. Člověk infrastrukturu vytváří k obrazu svému. A také obráceně platí, že stav infrastruktury vytváří vůči obyvatelstvu mnoho rozličných hrozeb. Člověk musí chránit sebe před civilizačními hrozbami, které sám a mnohdy neuvědoměle vytváří. Nemyslím tím samozřejmě války a jiné formy otevřené agrese, i když například problematika terorizmu jako určité formy války do celkového kontextu svým způsobem také zapadá.

Infrastruktura je víceméně vnímána jako neživý systém věcí, zdrojů, energií v prodlouženém kontextu služeb [7]. Monitoruje se stav kontinuity, adaptability, odolnosti neživých věcí spravovaných člověkem. A je překvapivé, že na ten nejdůležitější faktor „člověk“ se v infrastruktuře zapomíná. Ve vztahu k ní je člověk uživatelem a současně i základním zdrojem práce. Výpadek lidských rolí v systému, ať už se jedná o nemoci či sociální lidská selhání a technologické chyby, může mít zrovna tak fatální dopady na lidstvo jako například blackout. Ochrana obyvatelstva vnímaná jako samostatná součást infrastruktury by mnohé

mohla změnit naruby. Všeobecně se má za to, že nejdůležitější, či nejdominantnější infrastrukturou je energetika. Ale ta je v nejlépeším případě až na druhém a dnes možná i dalším místě. Bez elektrické energie fungovalo lidstvo po staletí. Až civilizační změny svázaly lidstvu technologickými výtoky ruce novými hrozbami. Dnešní stav jde mnohem a mnohem dál. Obyčejná ztráta dat vlivem sluneční erupce by znamenala civilizační kolaps. A podobných rizik je celá řada. Lidstvo žije uspěchaně a nemyslí na tzv. zadní vrátka své ochrany.

Obsah ochrany obyvatelstva a potažmo civilní ochrany a civilní obrany získal svůj historický rámec. Obecně se disciplíny ochrany obyvatel zabývaly dopady válečných akcí. Dnes navíc před působením přírodních mimořádných událostí a před působením tzv. antropogenních mimořádných událostí. Obsahem klasické civilní ochrany jsou především způsoby ochrany lidského těla před vnější kontaminací individuální ochranou nebo ukrytím, různými způsoby varování, detekci kontaminací v souvislosti s ochranou a dále s opatřeními, o kterých rozhodují orgány krizového řízení. Ty řeší především vyvedení obyvatelstva z nebezpečných lokalit a s tím související evakuací.

6 Ochrana obyvatelstva v novém pojetí

Pokud by se pojímala ochrana obyvatelstva v uceleném „holistickém“ pojetí a pokud přihlídneme k tomu, jakým způsobem lidé umírají a z jakých příčin, pak se odborné disciplíny, především v oblasti prevence, musí významně rozšířit. Samozřejmě je nutné definovat hranici mezi ministerstvem zdravotnictví, ministerstvem vnitra a obrany, životním prostředím a dalšími rezorty, a prevencí ochrany obyvatelstva.

Nový aparát zastřešující ochranu obyvatelstva musí preventivní připravenost, opatření a reakci na vzniklé hrozby a jejich konkrétní projevy řešit ochranou obyvatel před:

1. dopady ozbrojených konfliktů a terorizmu,
2. dopady přírodních mimořádných událostí,
3. dopady průmyslových havárií,
4. dopady sociálních konfliktů spojených s politikou řízení země, s migrací apod.,
5. dopady zneužívání genetických manipulací na životním prostředí, fauně a flóře a na člověku samotném,
6. hrozbami spojenými s kyberprostorem a umělou inteligencí apod.,
7. hrozbami civilizačních chorob a rizik civilizačního chování,
8. dopady manažerského a politického řízení společnosti směrem k přímé demokracii,
9. ekonomickými hrozbami spojenými s životními standardy, tvorbou národního důchodu ve zpětné daňové politice, pracovními příležitostmi, sociálními propady apod.,
10. ignorováním nutné prevence s důrazem na vědu a bezpečnostní výzkum,
11. nedostatečnou výchovou mládeže v ochraně obyvatel a před jejím vzděláváním v oblasti prevence vyvěrající z poslání ochrany obyvatelstva, [8, 10, 11]
12. hrozbami bezpečnosti práce,
13. hrozbami zabezpečování prioritních zdrojů z těžby, průmyslové výroby a zemědělství s ohledem na životní standardy,
14. hrozbami v oblasti práva a mezinárodního práva, před přijímáním zákonů jdoucích proti lidské etice na úkor exekutivy, byrokracie a zneužívání společenských zdrojů,
15. hrozbami v souvislosti s vězeňstvím,
16. dopady v souvislosti s osobnostním rozvojem ve volno pracovních činnostech,
17. dopady se zapojením široké veřejnosti do společenských aktivit a iniciativ,
18. dopady v souvislosti s nastavením principů bezpečnostního pojišťovnictví,
19. dopady v souvislosti s řešením problematiky sociálně slabých občanů souvisejících se stářím, mentálními nemocemi, opuštěných dětí a jiných sociálních obětí apod.

Předchozí výčet je zatím volným brainstormingovým konceptem postrádajícím hlubší systémové pojetí. Výčet naznačuje možný záběr ochrany obyvatel, který by měl být obecně jiný a širší. Měla by platit obecná zásada, že odborní specialisté ochrany obyvatelstva nebudou zasahovat do odborných kompetencí výkonu průmyslu, zemědělství nebo služeb, ale budou nastavovat podmínky a vytvářet preventivní opatření a prostor pro respektování prioritních lidských potřeb.

Přibližně 5 % lidí na území České republiky jsou cizinci. Je to významná část obyvatelstva se složitou sociální a integrační situací. Skupina překonává mnoho komunikačních a ideologických bariér. Tento migrační fenomén jednak není možné přehlížet směrem k cizincům ale ani k reakcím a postojům obyvatelstva, kteří cizince de facto proti své vůli hostí a musí strpět. I tato oblast je významnou v otázce ochrany obyvatelstva.

Česká populace na světě tvoří 0,7 %. Tato populace vlastní 0,05 % z pevninského fondu Země. Na jednoho obyvatele světa připadá v současnosti čtverec půdy o ploše 19000 metrů čtverečních. Na jednoho obyvatele České republiky připadá čtverec o ploše 7500 metrů čtverečních a z toho jen 3700 metrů čtverečních zemědělské půdy. Proto Česká republika zcela evidentně nepatří k zemím, které by územně mohly hostit velké množství cizinců, vzhledem k vlastní soběstačnosti zemědělské půdy. Proto samotné vlastnictví půdního fondu zapadá do bezpečnostního systému Česka.

Krizové plány v obecné rovině jsou zpracovány pro případy, kdy se stát bude schopen prostřednictvím vlády a integrovaného záchranného systému postarat o své obyvatelstvo. Obyvatelstvu však hrozí velké množství mimořádných událostí jdoucí významně až za tuto hranici pomoci. Mimořádné události lze tedy podle tohoto klíče rozdělit na ty, které nikdy nemohou překročit hranici zvladatelných událostí, které mohou překročit hranici zvladatelnosti a které vždy překročí hranici zvladatelnosti. Pro skupinu zvladatelných nebo hraničně zvladatelných událostí jsou tedy připraveny koncepce a krizové plány včetně různých specifických krizových opatření. Významně však přibývá událostí, u kterých mnohdy ani nejde odhadnout velikost dopadů, protože s těmito nejsou zatím žádné zkušenosti. Například:

- A. Vojenských konfliktů celosvětového významu s použitím zbraní hromadného ničení s rychlým, středním nebo dlouhodobým účinkem:
  - a. použití jaderných zbraní,
  - b. použití chemických zbraní,
  - c. použití geneticky upravených biologických zbraní,
  - d. použití záření a škodlivých frekvencí ovlivňujících funkce lidského organismu,
  - e. ovlivňování zemského počasí a zemské seismiky,
  - f. politický a sociální rozvrat spojený s migrací obyvatel v celosvětovém měřítku.
- B. Vědeckotechnických experimentů majících vliv na zdravotní stav populace [12]:
  - a. zneužití výsledků vědy pro vojenské účely,
  - b. nanotechnologie,
  - c. genetické inženýrství,
  - d. technologická závislost lidí na datových simulátorech,
  - e. psychologické a sociální manipulace s obyvatelstvem,
  - f. chemicko-biologický výzkum a vývoj na primární i sekundární úrovni, syntetická biologie,
  - g. robotika – náhrada člověka stojem na úkor jeho přirozených životních rolí,
  - h. umělá inteligence – nová hrozba hromadného ničení lidstva,
  - i. ostatní – vytvoření černé díry v urychlovači částic.
- C. Přírodních mimořádných událostí majících vliv na ekosystém celé planety:
  - a. působení kosmických záření a především pak slunečních jevů,
  - b. hrozba pádu kosmických těles.
- D. Hypotetického působení mimozemské civilizace:
  - a. agresivní vpád – redukce, zotročení nebo vyhlazení civilizace země,

- b. kulturní a vědecká revoluce,
- c. ovlivňování politických elit,
- d. virová kontaminace,
- e. násilné soužití.

Pro tyto případy je také potřeba připravit občanská opatření a doporučení k nouzovému přežití a ta obyvatelstvu interpretovat vzdělávacími programy apod. [9] Je tu i velká výzva pro oblast vzdělávání obyvatel pro nouzové chování a přežití při působení novodobých hrozeb. Výzva pro ochranu obyvatelstva.

Role HZS ČR je v rovině výkonu funkce technického a organizačního zabezpečení ochrany obyvatel v součinnosti s ostatními složkami IZS a také krizovými orgány od municipálních modelů až po úroveň vlády ČR. Měl by se klást důraz na přípravu všech složek při omezené dodávce energií, možnosti kolapsu datových sítí a nedostatku pohonných hmot. Je nutné napřít úsilí, aby technika byla pokud možno nezávislá na fosilním palivu a využívala čisté zdroje alternativních technologií, solární energie, bioenergie apod. v návaznosti na nové prostředky jejího skladování. Za určité záložní energetické zdroje lze považovat rozvoj nezávislých ostrovních systémů. Tento trend by se měl zabezpečit i pro oblasti komerčního života společnosti. Je potřeba hledat formy skladování, výroby a distribuce potravin a vody za krizových stavů. Další velkou výzvou je urbanistický rozvoj, který by v sobě měl integrovat bezpečnostní prvky v obecném pojetí.

7 Závěr

V rámci stanovených prvků kritické infrastruktury doporučuji zřídit ochranu obyvatelstva jako samostatný prvek kritické infrastruktury a s tím i příslušné ministerstvo ochrany obyvatelstva, určit jeho statutární funkce. S tím zredukovat některá dnes existující rezortní pracoviště. V současnosti nejspíše toto doporučení vyvolá u řady lidí úsměv a zařazení myšlenky mezi konspirace. Ale stálo by za úvahu realizaci blíže promyslet a pak teprve posoudit racionalitu doporučení.

Příspěvek vznikl v rámci projektu VI20152020009.

Literatura

- [1] ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 11. listopadu 2015 o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2015.
- [2] ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.
- [3] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR, 2013.
- [4] Legislativní rámec ochrany obyvatelstva. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ukoly-a-pusobnost-legislativni-ramec-ochrany-obyvatelstva.aspx>
- [5] RUPNIK, Jacques. Politika vyrovnávání s komunistickou minulostí, Česká zkušenost. In: *Atlas transformace*. 1. vyd. tranzit.cz, 2009. Dostupné z: <http://www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/v/vyrovnani-se-s-minulosti/2-politika-vyrovnani-s-komunistickou-minulosti.html>

- [6] KOVÁŘÍK, František. Může být ochrana obyvatelstva samostatným prvkem kritické infrastruktury? In: *Ochrana obyvatelstva – Nebezpečné látky 2015: sborník přednášek XIV. ročníku mezinárodní konference*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015, s. 77–79. ISSN 1803-7372, ISBN 978-80-7385-158-3.
- [7] KOVÁŘÍK, František. Odolnost kritické infrastruktury v pojetí informačního systému. In: *Aspekty práce pomáhajících profesí: sborník z mezinárodní konference*. Praha: ČVUT, Fakulta biomedicínského inženýrství, 2014, s. 90–95. ISBN 978-80-86571-24-9.
- [8] KOVÁŘÍK, František a Rostislav RICHTER. Možná východiska ke zkvalitnění systému výzkumu a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva. In: *Zkvalitnění systému vzdělávání a výzkumu v oblasti ochrany obyvatelstva 27. března 2014 Uherské Hradiště: Sborník příspěvků*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 2014, s. 163–169. ISBN 978-80-7454-336-4.
- [9] RICHTER, Rostislav a František KOVÁŘÍK. Být či nebýt: Tot' otázka. In: *Ochrana obyvatelstva 2014: sborník přednášek XIII. ročníku mezinárodní konference*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2014, s. 199–201. ISSN 1803-7372, ISBN 978-80-7385-142-2.
- [10] KOVÁŘÍK, František. *Nové formy a přístupy ke vzdělávání v Institutu ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení* [Studie]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, 2013, 6 s.
- [11] RICHTER, Rostislav, Jarmil VALÁŠEK, Václav VAVŘIČKA, František, KOVÁŘÍK, Markéta BEČIČKOVÁ, Zdeněk DYMÁK, Vladimír DYMÁK a Ladislava NAVRÁTILOVÁ. Vybrané otázky procesu vzdělávání – příspěvek k řešení problému „Strategie procesu vzdělávání v Hasičském záchranném sboru České republiky ve dvacátém prvním století“ [Studie]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, 2013, 17 s.
- [12] KOVÁŘÍK, František a Ladislav HALBERŠTÁT. Proč není virtuální realita pouhou fikcí praxe krizového manažera. *Securitologia*. 2012, č. 12, s. 126–148. ISSN 1898-4509.
- [13] PARK, Allan C. Nacionalismus je přirozený. Dostupný z: <http://deliandiver.org/2011/02/nacionalismus-je-prirozeny.html>